СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. 168. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 22-го липня 1939. No. 168. Jersey City, N. J., Saturday, July 22, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

УРЯД ЗАЗНАВ У КОНҐРЕСІ ГОСТРУ ПОРАЗКУ

ВАШИНҐТОН. — Політика президента Рузвелта зазнала в сенаті й палаті представників гостру поразку. Палата представників переголосувала більшістю голосів, 254 проти 134, щоб назначити комітет пятьох для прослідження праці національного комітету взаємовідносин праці, хоч проти того виразно виступив уряд; а комітет взаємовідносин праці навіть говорив, що це булоб подібне „до удару в обличчя". Проте палата представників переголосувала цей внесок і поручила слідчій комісії поробити завваги, які опісля свідчилиб за, або проти змін у діянні цього комітету.

Переголосувавши цей внесок, палата представників скорим темпом приступила до другого законопроєкту, що вже від місяців лежав на її програмі, а саме, до внеску заборони всім вищим директорам „Доблю Пі Ей", а також інших запомогових бюр, брати чинну участь у політиці. Цей внесок також перейшов більшістю голосів. Він також був вістрям, зверненим проти уряду, якому закидувано, що витрачаючи сотки міліонів долярів на підмоги безробітним, уряд при помочі цих державних грошей старається собі збити політичний капітал і перехилити одержуючих підмоги на свій бік.

Замітне те, що за ті внески голосувало чимало демократів, які разом із републиканцями створили коаліцію. Всі ці події, разом із недавним відкиненням прохання президента змінити невтральностевий закон, означають поважну поразку політики президента і „нового розділу". Прихильники уряду до тієї міри застрашені втратою сили в конгресі, що рішили не давати покищо під голосування інших урядових внесків, щоб вони серед теперішнього укладу теж не зазнали поразки.

ПРЕЗИДЕНТ НЕ ДУМАЄ БОРОТИСЯ ЗА НЕВТРАЛЬНОСТЕВИЙ ЗАКОН.

ГАЙЛЕНД (Ню Йорк). — У поїзді, який віз його додому, на вакації, президент заявив журналістам, що тепер справу невтральностевого закону залишить у спокою, аж до чергової сесії конґресу, яка розпічнеться в січні наступного року. Хібаб вибухла в Европі війна, то він тоді скличе надзвичайну сесію.

НІКОЛАС БОТЛЕР ЗА УЧАСТЬ АМЕРИКИ В ЕВРОПЕЙСЬКИХ КЛОПОТАХ.

ВАШИНҐТОН. — У листі до конгресового комітету заграничних справ президент Колюмбійського університету, Ніколас Ботлер, щ онедавно вернувся з Европи, сказав, що цілий світ дивиться на американський конґрес і очікує від Америки помочи. А коли Америка відгородиться від европейської політики й стане строго невтральна, то вона тої помочи світові не дасть, а навіть через те стане по боці агресивних держав.

ГОЛОСИ ПРОТИ УЧАСТИ АМЕРИКИ В МОЖЛИВІЙ ВІЙНІ.

ГЕНОВЕР (Ню Гемпшир). — Вилйем Кесл, бувший підсекретар у кабінеті Гувера та бувший амбасадор до Японії, вернувшися з Европи, сказав, що Америка повинна рішуче вистерігатись війни в Европі, яка має за ціль знищити Німеччину. В Німеччині діються нині погані речі, говорив він. Але режім Гітлера є переходовий. Демократія може затріюмфувати не через війну, яка все і всюди здавлює свободу, лише через мир. Згадуючи проект у федеральнім конґресі конгресмена Блюма, що змінити теперішній невтральностевий закон, Кесл сказав, що той проєкт дасть президентові диктаторські права, бо дасть йому право війни, або миру.

НЮ ЙОРК. — На конвенції католицьких жінок на Світовій Виставі священик Патрик О'Донел виголосив промову, в якій гостро виступав проти спроби втягнути Америку в европейські справи й штовхнути її до війни. Він говорив, що Америка повинна задержувати строгу невтральність і не йти битись за чужі інтереси. В минулій світовій війні Америка пішла битися за чужі інтереси і вернулася з війни без цента; крім того держави, яким вона помагала, виявили невдячність.

ПРОБУЮТЬ УРЯТУВАТИ НЮЙОРСЬКИЙ МИСТЕЦЬКИЙ ПРОЄКТ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія нараджувався з місцевим директором „Доблю Пі Ей", Сомервелом, щоб знайти таки десь фонди на врятування мистецького федерального проекту, на якім працюють коло 4 і пів тисячі артистів. Одначе театральний проект, якому закидали замасковане ширення комунізму, таки не буде відновлений.

ДАНЦІҐЕРИ.

Військова чинність у Данціґу, де націсти звиваються на мотоциклях, зажурює Европу. Тимчасом там роблять ріжні паради, як от на світлині дівчата-члениці Націстичної Партії Молоді. Вони машерували перед лицем націстичного провідника Альберта Ферстера.

ІНТЕРПЕЛЯЦІЯ ПОСЛА ТАРНАВСЬКОГО ДО МІНІСТРА ВНУТРІШНІХ СПРАВ.

На пленарному засіданні сойму у вівторок, 9. травня, маршал Маковський прийняв до булави інтерпеляцію посла Іларія Тарнавського до голови ради міністрів і міністра внутрішніх справ та міністра освіти в справі спалення вояками Оборони Народової бібліотеки читальні „Просвіти" в Либухорі, пов. львівського воєвідства.

За словами тієї знаменної інтерпеляції, 28. березня 1939 р. прибули до домівки читальні „Просвіти" у згаданій місцевості поручник, капраль і стрілець відділу Оборони Народової з Висоцька Вижного і зажадали від п. Василя Михайличка, скарбника читальні, та п. Степана Повханича, заступника голови тоїж читальні, знищити бібліотеку, що нараховувала 300 томів вартости 300 зл. Бібліотека була власністю читальні. Оба згадані члени управи „Просвіти" відмовилися виконати це дивне домагання, а коли вояки О. Н. їх тяжко побили, мусіли хоч-не-хоч спалити цілу бібліотеку. Касові книжки, що були при бібліотеці, разом з протоколами засідань читальні, поручник наказав воякам забрати з собою.

Повідомляючи про це обох названих міністрів, посол інтерпелянт запитує першого з них, чи захоче потягнути винних до суворої відповідальности, а другого питає, чи міністер освіти захоче наказати, щоб на майбутнє не траплялося таке нищення леґально виданих книжок, які служать справі освіти і культури.

Наведену інтерпеляцію подала в цілості частина польської варшавської преси.

УЧИТЕЛЬСЬКИЙ СТРАЙК

З Мірон, Саск., подають: 140 учителів, включно з 35 школами цього інспекторату у ладили 1. і 2. червня демонстраційний страйк у містечках, протестуючи в той спосіб проти відносин у школах і невиплачування грентів школам провінціяльним урядом.

СТАЛІН ПРОТИ СЕЛЯН.

Примусовими колхозами Сталін тому кілька років спричинив був велику кризу у хліборобськім промислі Совєтського Союзу. Щоб рятувати ситуацію, він потім поробив значні уступки для колхозників. Дозволив їм мати біля хати город і сад, а також свою власну корову, кури, качки.

Ця зміна додала селянам охоти до життя й до праці. Правда, вони мусіли працювати й на колхозних фільварках, щоб зібрати збіжжя, картоплі, буряки, пашу, але всеж бодай трошки часу могли присвятити й для свого маленького господарства, в городі й саді. Працювали щиро бодай на цих кусниках, бо знали, що це їхне, що вони для їхніх родин.

На колхози йшли працювати, як на панщину. Це була примусова кріпацька праця для уряду та його урядовців і всяких пявок, що крутяться в офісах колхозів, щоб мати прибутки без праці. Тож не диво, що старі досвідні хлібороби й їхні діти радше й пильніше працювали на своїх бідних кусниках, ніж на комісарських фільварках.

Наслідком того прийшло занедбання колхозних фільварків і менша видача продуктів. Та Кремль під проводом Сталіна замісць визнати дійсність і правду, замісць поставитись по людському і справедливо до чорноробів, що модують їх своєю працею 21 рік, замісць визнати, що кріпацька праця ніколи не оплачуєсь і дати селянам свободу — видає новий указ.

Цей новий варварський указ Сталіна приказує чорноробам колхозників, щоб і з тих бідних городців і садків майже ввесь збір віддавали до колхозних фільварків.

ЗАГРОЗА СКАКУНІВ У САСКАЧЕВАНІ.

З Ріджайни звідомляють, що в Саскачевані є велика загроза сарани. Дотепер найбільше шкоди заподіяли пільні коники в полудневo-західній частині провінції та в околицях Свифт Корент і Мус Джо.

САМОГУБСТВО ДИРЕКТОРА КООПЕРАТИВИ СОЮЗУ ТЮТЮНОВИХ ПЛЯНТАТОРІВ.

В Сидорові, пов. Копичинці, відібрав собі життя вистрілом із револьверу Альбін Вітковський, 34-літній голова кооперативи Спілки тютюнових плянтаторів у Ягольниці. Проти нього вели останніми часами слідство за шкоди в кооперативі. Самовбивник залишив лист, у якому він оправдується з тих замітів та заявляє, що їх не зробив.

ЗАГАДКА З ЧОЛОВІКОМ, ЯКИЙ ЗГОРІВ І ЖИВЕ.

Поліція в Алберті має до розвязки загадкову подію.

На фармі кол Торсбі згорів дім і на згарищах знайдено кости мужчини. Дім був власністю 27-літнього фармера Гарнета Клостона, тож поліція була тої думки, що то він згорів. Судово-лікарська комісія вже мала проголосити Клостона небіжчиком, як прийшла вістка з Калґар, коло 200 миль на полудне від Торсбі, що там бачили Клостона живого. Хата згоріла в середу, а Клостон вибрав у четвер перед обідом трохи грошей з банку в Калґарах.

Бачив його у Калґарах також його рідний брат, а навіть говорив з ним.

Клостона бачили в його хаті у вівторок, день перед вогнем. Він жонатий, але свою жінку відвіз перед місяцем до школи, кілька миль від Торсбі.

ЧЕСНИЙ ШОТЛЯНДЕЦЬ.

В містечку Віндсор, Онтаріо, один громадянин приходив дуже часто на пошту, щоб наповнити там своє вічне перо чорнилом. Цими днями він прислав до дирекції пошти лист з підписом „чесний шотляндець", висилаючи водночас переказом 10 центів, як зворот за чорнило, яким нановнив своє перо 7,300 разів за останніх 20 років. Він заявляє, що урядове чорнило було прегарне і більше воно не буде. Шотляндець залишився вірний традиції своєї раси, славної зо свого скупарства.

„КАРПАТСЬКИЙ РУСНАК" ОБНЯВ УРЯДУВАННЯ

ЛЬВІВ. — Українська преса повідомляє на підставі відомостей з Будапешту, що 6. липня перебрав владу в Карпатській Україні реґенціяльний комісар Жигмонт Переній. Сам він має бути „карпатським руснаком" з походження. Та завжди був завзятим мадяроном. Обіймаючи урядування, заявив, що буде старатись привернути „Угорській Русі" той стан, який був до світової війни, коли „Угорська Русь" належала до Мадярщини. Казав, що радо повитає кожного, що йому буде в цьому ділі помагати, але зате гостро каратиме ворогів. . .

КОНФІСКАТИ.

ЛЬВІВ. — Тяжко довідатися щось про українські справи з ч. 152 львівського щоденника „Новий Час". Вступні статті сконфісковані. Навіть заголовка не лишив польський цензор. А бувало, то хоч з цього можна було догадуватись, про що йде.

ДЕНЬ ЗА ДНЕМ. . .

ЛЬВІВ. — Кожного дня і в кожному числі українських ґазет є далі подавані щораз нові присуди з карами на українських священиків за вписування українських назвищ до метрикальних книг по українськи, а не в польськім „бржменю", як того домагається польська влада.

ЯК „ФАТАЛЬНО", ТО ЧОГО ТИМ ЖУРИТИСЬ?

ВАРШАВА. — Виходилоб, що Мадярщина загарбала Карпатську Україну, зліквідувала українську назву й українство і все в порядку — з боку польського глядача. Та проте польська преса не забуває далі за цю справу. І далі часто про неї пише, принаймні так, як польська ґазета „Дзеннік Бидґоскі" (ч. 147), що твердить таке: „Спроба з усамостійненням „Карпаторуси" випала фатально. Переконались у Берліні, що т. зв. „українці" існують радше в уяві, а широкі верстви „русинів" незадні понести на своїх плечах тягар власної державности, або що більше, повстати проти Совєтів. Крім того шлях до Києва, що веде через Мадярщину і Румунію, був надто далекий і надто складний".

ЗА ВІРШ У ПАМЯТЬ БІЛАСА І ДАНИЛИШИНА.

СТАНИСЛАВІВ (Галичина). — Дня 4. липня польський суд засудив на кари по 10 років вязниці Омеляна Чудака та Льва Пастуха, обидвох із села Суботова коло Галича, за поширювання вірша, що прославляв память і вчинки бл. п. Біласа й Данилишина.

ЗАЖУРЕНІ УКРАЇНЦЯМИ В ДАНЦІҐУ.

ЛЬВІВ. — Польська ґазета „Експрес Вечорни" доносить з Данціґу, що там німці зближаються до української кольонії й обєднуються з українцями „в імя ворожих кличів для Польщі".

ПОЛЬСЬКИЙ „ВОЛИНЬ" ЗАВМИРАЄ.

ЛЬВІВ. — Хоч запряжено цілий державний апарат до польонізації української Волині, справа не йде так гладко. Польська преса подає, що от і польський тижневик „Волинь" не годен був удержатись, не зважаючи на допомоги. 1 перестав виходити, скінчивши своє існування на 340. числі.

КОБИ НЕ УКРАЇНЦІ!

ЛЬВІВ. — Польська преса затоволена з авдиції, що їх зачали передавати по польськи німецькі націстичні радіостанції. Пише, що вони висилані в дусі польсько-німецької приязні. Тільки одно каламутить тую приязнь: між інформаціями подається і про переслідування українців у Польщі. А якже про це говорити, пише польська ґазета, коли їх нема. . .

ДАЛІ ПОЗБАВЛЯЮТЬ ГРОМАДЯНСТВА.

ЯВОРІВ (Галичина). — Старосто позбавило громадянства таких молодих українців: Дмитра Щепанського з Селиськ, Миколу Бжозовського з Порудна, Олексу Балаґуша з Прилбич.

ЗАПОРІЗЬКИЙ ДУБ.

КИЇВ. — На Хортиці росте найстарший дуб Запорозької Січі. Дуб має 6 метрів в обводі, а довжина гиляк доходить до 16 метрів. Дуб має коло 700 років.

І ТАКЕ КОНФІСКУЮТЬ!

ЛЬВІВ. — „Рідна Школа" повідомляє, що польська влада сконфіскувала такі реферати на рідношкільні теми: „Як повинен працювати кружок „Рідної Школи" і „Потреба Рідної Школи під сучасну пору".

НОВЕ ЗАГОСТРЕННЯ.

ДАНЦІҐ. — Націсти кажуть, що пімстили смерть Маркса Грайбнера, вбитого поляками 21. травня, бо вбили В. Будзевича, жовніра польської митної сторожі. Кажуть, що він намагався стріляти до данціґського митового урядовця. Зате з польського боку доказують, що Будзевич не хотів стріляти. Данціґський сенат зложив виправдання. Але ледве чи це вистарчальне.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДО ЧЕСНОЇ СПРАВИ ТРЕБА ЧЕСНИХ РУК

(1) Буває така неправда, якої не можна збути мовчанкою. Ось тому змушені ми заговорити з приводу чотирьох довгих статей, поміщених у скрентонській „Народній Волі" п. з. „У чому справа?", в яких ця ґазета намагається доказувати таке:

„Урядники Українського Народного Союзу і редактори „Свободи" розбили кількамісячні спроби довести до сякого-такого порозуміння між чотирьома українськими запомоговими орґанізаціями в теперішній важній для українського народу хвилі. Це факт — і він повинен бути відомий цілій українській іміґрації".

У звязку з тим „Народна Воля" подала, що на конференції тих чотирьох орґанізацій у Філядельфії, 21. червня 1939, були представлені „три ріжні проєкти, як моглоб виглядати порозуміння чотирьох запомогових орґанізацій", та що була пропонована цілком обмежена програма спільної акції, „на яку повинен пристати кожний український громадянин незалежно від політичних переконань, якщо він ісповідує бодай одну засаду певної чесности і приличности в громадських справах".

Тому, що „Народна Воля" заапелювала (аж в кількох місцях!) до чесности, дозволимо й собі зупинитись на тій дійсно важній точці, а маючи її на увазі, заявляємо ось що:

До порозуміння в Філядельфії не прийшло в першу чергу тому, бо ті, що тепер так гарно пишуть про чесність, поступали у своїх писаннях у „Народній Волі" нечесно з українською справою і з українськими діячами на рідній землі й на іміґрації, бо тими писаннями (і такими як „У чому справа?") денунціонували і далі денунціонують тут в Америці український націоналістичний рух як гітлерівський і протиамериканський. Вони то звязали з т. зв. неамериканізмом іще й українські народні установи і часописи. Та зробили це цілком свідомо, та ще й анґлійською мовою, не звертаючи ніякої уваги на ті численні остороги, якими вказувано їм на ту велику шкоду, що вони наносять таким своїм провокаційним поведенням українській справі взагалі, а українському народові в Америці зокрема. Ось це було головною причиною, що представники У. Н. Союзу і „Свободи" виявляли ще й у Філядельфії, що вони згідні йти разом з усіми українськими народніми орґанізаціями і з усіми українськими народніми ґазетами в Америці, а не підуть з „Народною Волею", поки вона не перестане деморалізувати нашого народу в Америці ганебним шкалюванням українського націоналістичного руху в Ріднім Краю, скидаючи на нього одного всю вину за траґічні події в Карпатській Україні. Щоби подібні речі не мали у нас місця, піднесено потребу скликання нарад редакторів українських ґазет в Америці, щоб спільними силами установити у таких справах якісь етичні засади, що обовязувалиб усі наші ґазети. Бо таким способом можнаб іще найскорше спинити ту деморалізацію, яку викликує некультурна боротьба часописів між собою. А це особливо важне ще й тому, що та боротьба прибирає вже в декого форму звичайної денунціяції, бо накликують уряд до вгляду в українське життя і перебрання над ним контролі. Важне це ще й з того боку, щоб ті, що так тяжко обчорнили в Америці український визвольний рух, трохи обмились і приступили до справи чесної згоди з чесними і чистими руками.

ВИСТАВА ПРАЦІ

Якось так у нас непрактично уложилося від низки років, що на місяць червень кожного року припадають у Львові загальні збори багатьох центральних установ, що мають тут свій осідок. На кілька днів того місяця накопичується стільки тих зборів, що виглядає, немовби вони відбувалися тільки тому, що прозідні особи виїдуть на літо рибу ловити.

Але якби не було, то ці збори дають перегляд осягів в окремих ділянках. Це немов на фільмовій тасьмі пересуваються турботи, перешкоди, побіди; словом — це вистава праці. Українська культура, наука, господарство стають перед глядачами в найкращому, святочному свому виді, хоч люди поводяться зовсім по буденному: одні мають майже безмежну нагоду до славословій, а другі до особистих порахунків з тими, що своєю індівідуальністю переростають сірину, дарма, що не булоб їх навіть ким заступити. Очевидно — наскільки йде про саму справу, то переіначити тут щонебудь майже не дасться, ані неможливо ввести якісь новини, бож у цьому „демократичному" ладі, що ним кермуються установи, коли наперед усе укартоване, не можна змінити людей, що установою кермують, ані тих, що тим керманичам підтакують.

Період загальних зборів почала **„Просвіта"**, про що ми вже звідомляли. Тепер хіба доповнимо, як покінчився вислід тих зборів: отже влада не приняла нового виділу до відома, бо він не був вибраний у статутовому числі (14 замісць 15), а новий голова дістав 100 зл. гривни, або 10 діб арешту за те, що зголосив до влади 15 членів виділу, а не 14, як було вибрано. Влада наказала урядувати старому виділові і підготовити нові загальні збори. При всій ріжнородності нашої щоденщини така приключка трапилася вперше та ще й з такої причини!

Дальше культурницьке товариство, що радило в червні, це було **„Українська Захоронка"**. Воно піклується дошкільними дітьми, закладаючи для них окремі дитячі забавові оселі, дбаючи про національне, моральне й фізичне виховання найменшої дітвори. Правда, небагато має воно своїх заведень, бо лише 19, але в наших умовинах і те придається та має велику вагу. Саме товариство видає журналик „Українське Дошкілля", старається про піднесення виховної освіти свого нечисленного персоналу, деколи уладжує виклади для батьків з области виховання, а для дітей старається про доживлення, лікарську опіку, а навіть одяг. Управа товариства вміє добути на свої цілі нераз навіть поважну допомогу від львівського маґістрату, чи якогось уряду.

Українська наука, що близмає під опікою **Наукового Товариства ім. Т. Шевченка**, радило також у червні. Не стало тих меценатів-придніпрянців, яких засобами це товариство вивінуване й до війни так високо процвитало. Минулися всякі Чикаленки, що не жаліли свого майна, не стало Грушевських, що вміли зорґанізувати працю та згуртувати коло себе всіх українських учених до тієї міри, що товариство звертало на себе увагу (дослівно) цілого наукового світу. Тепер, завдяки дуже неприятливим обставинам та великому зубожінню — українських учених, що працюють у Науковому Товаристві — обмаль. Як це сказав на загальних зборах доцент д-р Кубійович — **„з нашими вченими зле і за яких 10 років можуть лишитись тільки останки"**.

Поруч чисто наукових праць видавало цього року товариство журнал **„Сьогочасне й Минуле"**. Цей журнал старається погодити науковість з популярністю. І надальше домагалися члени такого напрямку журналу, щоб він добирав таку тематику, яка підтримувалаб національного духа та вказувала в сучасній темряві на великість української нації.

На видавництва Наукового Товариства зложили українські установи 8,500 зл. З власних підприємств (дохів з камениці, друкарні, переплетні) має товариство 15,000 зл. річно, а від міністерства освіти діставало допомоги по 1,000 зл. місячно. Але це все для плекання й розвитку української науки є так, як ніщо. Товариство має **велитенську бібліотеку,** одержує для неї річно яких коло 30,000 нових примірників ріжними мовами в обмін. А ці книжки у великій частині лежать накупі, нескатальоґовані, отже й без ужитку просто тому, що нема чим оплатити потрібних людей. А до цього треба систематичної праці таких, що на тому розуміються. Але всетаки товариство не думає лише „журитися"; воно має в пляні оснувати Інститут Українознавства, а на сьогорічних зборах навіть порушили потребу оснувати під проводом Наукового Товариства — приватний український університет.

Очевидно до здійснення таких великих завдань треба таки поважних грошей. І на цьому може розбитися неодна велика річ. А тимчасом умовини для вищих студій української молоді стають щораз важчі. Не помагають здібності, нічого не значить жадоба знання, коли **чужий інтерес вимагає, щоб українці не мали власної провідної верстви.** Якщоб не змінилося, то незабаром не стане молоді з вищою освітою навіть для власного національного вжитку. **Арештовані 150 студентів** на студентській нараді (з якої влада робить „конґрес"), сидять до сьогодні й заледви кільканацять зпоміж них вийшли на волю. Але як ті, що сидять, так і ті, що на волі, стоять під високим обжалуванням, всі вони завішені в академічних правах, а тимсамим позбавлені права здавати іспити, і роки, або навіть студії — пропадають...

Тому то побоювання вченого д-ра Кубійовича, що з українським ученим нарибком зовсім погано — мають своє повне оправдання.

До культурницьких наскрізь установ треба зачислити видавництво **„Червону Калину"**, що по своїй формі є кооперативою. Головна ціль цього видавництва — це зберіґати в друкованому слові українську славу, геройство, посвяту для Рідного Краю. З огляду на тематику видань „Червона Калина" дуже популярна. Молодше покоління, що любить природньо рух, що цікавиться виступами молодих ровесників, зачитується творами того видавництва, нехтуючи деколи загалом літературою зперед военного часу. Зразу, в початках, коли видавництво почало свою діяльність у 1922 р., було ще багато живих свідків недавньої славної бувальщини; було кому піддержувати й видавництво. Але з часом — віддалюємося від тих бурхливих часів і зацікавлення трохи ослабає, тимбільше, що „Червона Калина" не могла обмежитися виключно до военних епізодів, чи самих тільки спогадів.

Останнього року, себто 1938, видала декілька більших творів, що мають також більше памяткову вартість. Але тут уже не пішло гладко. Твір **„Золоті Ворота"**, виданий майже люксусово, підпав конфіскаті і по переспpавах з дотичною владою вдалося ще загамувати велику втрату, виторговуючи право передрукувати 6 аркушів. Зрештою твір дорогий і розійшовся лише несповна на половину накладу.

Другий більший твір — це великий **„Співаник"**. Це збірка военних і популярних пісень у добрій гармонізації творів. Рахували на те, що кожний, що колись любувався якимись „Галичанками", чи якимсь „Ой, видно село...", купить книжку і покладе її на столі для дітей і гостей. Але так не є. Не купують і товариства, що мають у програмі плекати спів, бо влада не дає дозволів на ніякі виступи в багатьох округах і не булоб де пописатися.

Такі й подібні причини принесли продовж кількох останніх років поважну страту 40,000 зл., яку постановили збори покрити доплатою до уділу по 15 зл.

Інший характер має установа **„Взаїмна Поміч Українського Вчительства"**, що в свому 34-му році істнування мала в червні також свої загальні збори. Це велика станова установа, що має 2,115 членів, в чому 179 прибуло 1938-го р. Були роки, коли це товариство виказувало поверх 4,000 членів. Але де вони? Змінилися політичні обставини й українське вчительство розвіялося... Все, що сьогодні представляє ще якусь моральну вартість в учительстві, є у своїй професійній орґанізації. Поза нею вже мало стоїть. Річ так стоїть, що „Взаїмна Поміч" може бути мірою скількости українського вчительства в Польщі. Чи на своїй землі, чи в українській школі, чи для рідної молоді, — це вже інше питання, на яке не можна без жалю дати відповіди!

Вже сам факт великого роздріблення розмірно вже невеликого числа українського вчительства, що розкинене на великому просторі, вказує на труднощі в затісненні орґанізаційних звязків. Всеж таки є ще 44 відділи того товариства та 77 делеґатур — для менших купчень.

Крім звичайних завдань кожної професійної орґанізації веде „Взаїмна Поміч" також культурно-освітню ділянку: педаґоґічну бібліотеку, архів, педаґоґічний музей, уладжує по відділах відчити, реферати, показові лекції. Велику місію сповнює видавництво товариства, а то періодичний журнал „Учительське Слово", „Методика і шкільна практика", „Шлях виховання й навчання" та „Педаґоґічно-методична бібліотека", де вийшло в 1938 р. 8 книжечок коштом 12,000 зл.

Товариство доволі багате — як на наші відносини — має власну каменицю у Львові та величаві віллі для приміщення учителів-літників у Ворохті (на Гуцульщині) та лічничій місцевості Черче (Рогатинщина).

Не вменшуючи вартости і значіння цієї орґанізації, треба піднести, що вона занадто несміливо і вузько ставиться до тутешніх відносин. Її змаганням — зберегти саму установу, боронити особистий інтерес своїх членів. Але, пропускаючи попри вуха все, що тут діється, без спроби, а навіть без охоти запустити глибоке коріння у власний нарід, в його потреби, товариство може втратити той громадський характер, який воно мало і який повинно задержати, коли хоче, щоб противник мав охоту чи потребу пошанувати вужчі інтереси його членів.

Велику видайність виказала українська **Кооперація.** Загальні збори чи то **„Центросоюзу"** (головного постачального осередка для тієї кооперації) чи збори старої **„Народньої Торговлі"**, що обєднує 102 міські кооперативи для продажу, чи врешті збори самої обєднуючої ідеольоґічної централі, якою є **Ревізійний Союз Українських Кооператив,** — можуть сміло бути одним триюмфом народу. Так і видно, що відроджуються давні приспані торговельні здібності, продумуються способи, як з убогого населення здобути власні великі капітали, як здобути нову ділянку власного виробництва, що дотепер стояло облогом і невикористане.

Кооперація — це вже дуже велике господарське діло; обєднаних під одним проводом та одною кермою 3,435 кооператив з 642,767 членами — це вже не громада, не родина, як то в красомовстві балакається, але просто ціла держава. Збори кооперативних централь виказали, що український нарід може сам для себе продукувати, сам собі всього постачати з поминенням інших, полишаючи надвишку для себе і на свої власні національні цілі. Правда, вирібничих кооператив ще тільки 150, але всеж таки вони самі продали своїх власних продуктів за 6 і пів міліона злотих. „Центросоюз" доставив на село товару за 15 міліонів зл., а пібрав з села за 17 міліонів! „Маслосоюз" виплатив селянам за набіл продовж останього року 7 міл. зл. Задалеко зайти требаби, щоби представити подрібно цілий рух в українській кооперації. Вистане сказати, що оборот її виносив 159,721,813 зл. Приріст у порівнянні з 1936 р. на 45,202,817 зл. Навіть щадничa кооперація здобула дрібними (сотиковими) ощадностями 2 і пів міліона зл., що напевно скріплять наш рідний промисл. Як зважити, що в кооперації працює вже коло 4,000 осіб; що на звичайних та заочних курсах вишколює Ревізійний Союз тисячні кадри нового надійного свідомого та інтеліґентного елементу; що для вищих цілей кооперації веде Ревізійний Союз кооперативний ліцей (вищу школу); що таж централя видає ідеольоґічний журнал **„Кооперативну Республику"**, інформаційний часопис п. з. „Господарсько-кооперативний Часопис" та популярний тижневик **„Кооперативна Родина"**, що сама розходиться в 53,000 примірників, що кожного року видається кільканацять популярно-наукових книжок з области рідної економії, — то вклад у національну тугість і пружиність дуже поважний. І коли в цей рік великих перепон, потрясень і полоху не заломив народу, але викликав у нього більшу натугу, що не тільки дорівняла попереднім рокам, але навіть перевищила їх осяги, то це знак, що український нарід має ту невтомну й непоборну силу, що двигне його з усякого нещастя при найгірших обставинах. Таке переконання впоює в нас цьогорічний червень своїми накопиченими загальними зборами великої частини українських центральних установ.

Львів, 1. липня 1939.

X.

Юозас Ґрушас.

З ЛИТОВСЬКОГО ПИСЬМЕНСТВА

(1)

МАНДРІВКА З ПЕРЕШКОДАМИ

Жив собі господар Валюліс. Старий, сивий, як осінній приморозок. Як пережив вісімдесятку — постановив умерти, оставити все господарство на двацять літ молодшу від себе бездітну жінку, широкі поля та блакитне небо з білими хмаринками.

Всяку роботу робив звичайно скоро та впору, одначе на старість виснажився, втратив відпорність — і вмирати прийшлося бідакові без запалу, довго. Всю зиму кашляв, туркотів на жінку та бурмотів:

— Тепер то вже умру, вже останки... досить того...

Жінка була добра господиня і не рвала на собі волосся з розпуки. Знала, що порядок мусить бути всюди. Все мусить іти по порядку, що його устійнили наші прапредки, батьки та Господь Бог. Господарку вела сама віддавна, картала часто чоловіка та, як на добру господиню пристало, на ніщо не нарікала.

І смерть чоловіка мусіла менше-більше належати до звичайних речей. Як умре, то умре. Таж і інші вмирають. Іде лише про те, щоб умер, як лицює у відповідну пору. І сусіди згадували нераз, щоб не помер тільки підчас сінокосів, жнив або в якесь велике свято. Тоді то й так усі мають досить справ на голові. Коли вмирає так довго, то мусить вибрати найвідповіднішу пору. Щож то булоби, колиб у пилипівку захотів умерти, а вмер би щойно перед Великоднем, нічого нікому не згадуючи? Такі жарти робити може лише сміхун, недоліток, а ніколи поважний і шанований господар.

Порядок, це головна справа для господині, розуміла це гаразд. На випадок чоловікової смерти була вже готова, скажім, як редакція якогось часопису підчас недуги короля, патріярха, ґенія або якогось іншого державного мужа.

Тому все найконечніше мала на всякий випадок під рукою. Пачка свічок свячених була також у хаті, принесла їх із комори. Чорна труна із срібними беріжками стояла спокійно на стриху парника, чекала свого призначення. Кілька разів спроваджувала священика, який як лицює приготовляв старенького на вічність.

Словом, усе було вже так приладжене, що здавалося — вистане здмухнути свічку... Та чиїсь пальці все ще не могли рішитися торкнути дзвінок смерти. Сусіди стали вже непокоїтися, жінці також накрилося це вічне вичікування.

Та доля любить жартувати. Нераз перемінює у жарт речі поважні, а нераз зчиняє хуртовину за дрібницю.

Втомлена жінка по цілоденній праці спить твердим сном і чує:

— Марто, Марто, серце...

Не може пробудитися.

— Марто, стара, чи тебе нема?

Жінка підводить голову, протирає очі і ліниво промимрює:

— Навіть спати не дасть...

— Засвіти свічку — вмираю...

— Що? — питається жінка, борючися зо сном і все ще не розуміє, чого він хоче.

— Зараз умру... засвіти свячену свічку...

Встала. Засвітила лямпу та приступила до ліжка хорого. Чоловік тяжко віддихає, груди скриплять, чоло вкривається потом.

— Що тобі, недобре?

— Подай свячену свічку, вмираю... — каже, тяжко віддихаючи і перевертаючи очима.

Не жарти, коли чоловік вмирає. Та господиня все ще не може повірити... Хвилину стоїть, поглядає на хорого, та коли бачить, що він усе те саме, ліниво вертається до свого ліжка, бере зпід подушки велику, хоч уже надсічену, жовту воскову свічку, засвічує та вкладає хорому в руки. Старий стиснув свічку в долоні, очі втупив у світло та задумався.

Жінка розглянулася по хаті. Щож буде тут стояти посеред хати, мерзнути та чекати? Чи дійдеш ти до кінця із забаганками старого? Думає собі, що добре булоб заглянути до хліва, корова певно мала телятко. Та ніяк не може розбурхатися зо сну. Такий мороз!... Махнула рукою і загасила лямпу. В ліжку так тепло, приємно. Обернулась і зараз заснула.

Хорий лежить спокійно. Довго вдивляється у блимаюче світло свічки, зідхає з жалем і чує, як смерть до нього наближається, наче чорна тінь. За вікном темно, тихо. На стіні чикає старий годинник. Рахує певно останні хвилини його життя. Дорогі, остатні хвилини волочаться помалу, однаково падуть, наче каплі з даху. — Вмру, чи не вмру, вмру чи не вмру — ліниво, довго думає старець і зачинає дрімати. Замикає очі і солоденький сон окутує його, наче свіжий весняний вітерець.

Рано. Жінка зірвалася з ліжка, засвітила лямпку. Та що це? Чогось такого не сподівалася. Такого не стерпів би і найспокійніший. Хорий спав із відкиненою головою, віддихав глибоко, а свічка згоріла зовсім. У руці хорого сторчав маленький згарок, наче на те, щоб додати оливи до вогню обурення! Постіль і ліжко пообкапувані були воском. Так то він може повисвічувати всі свячені свічки, а як умре, не буде що покласти при небіжчику. Наче дитина необережна міг сам згоріти. Щось такого ще не бачила. Чим довше роздумувала, тим більший охоплював її гнів.

— Тату, сорому не маєш, ти сам іще міг згоріти ввесь...

Чоловік отворив ліниво очі, глянув на сердиту жінку і знову замкнув очі. Потім підвів руку, вчинив нею якийсь неозначений рух у повітрі та опустив безсило на ліжко, наче панчоху, повну попелу.

(Далі буде).

Закоханий.

— Панно Соню! я всю ніч думаю про вас.

— Ах, тепер уже розумію, чому ви завсіди такі сонні.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

РЕЙМІ, ПА.

Орґанізаційні збори.

Дня 2. липня ц. р. відбулись орґанізаційні збори відділів У. Н. Союзу в Реймі, Па., в присутности членів і урядників таких відділів: 227-го з Реймі, Па., 135 з Смок Рон, Па., 145 з Алтуни, Па. Збори відкрив рекордовий секретар Володимир Ціхонь з 227-го відділу, а на секретарів покликав Евстахія Патроника з 145 від. і Антона Клима з 135 відділу. Далі він представив п. В. Заґаєвича, окружного орґанізатора У. Н. Союзу, який у своїй двогодинній промові навів з книги „Фратернал Монітор" переконливі факти про те, що наш У. Н. Союз стоїть під фінансовим оглядом не лиш дуже добре, але краще, ніж деякі найкращі американські компанії того роду. Він наводив, що У. Н. Союз числить нині коло 34 тисяч членів, а також має майна 5 і пів міліона долярів. Також має такі високі резерви, що під тим оглядом стоїть у рядах найпередовіших американських компаній.

Крім того У. Н. Союз видає грубі тисячі на народні цілі. Чи в обличчі тих фактів краще, щоб ми належали десь до чужих орґанізацій, чи краще належати таки до своєї? П. Заґаєвич згадав і за це, що У. Н. Союз видає місячно тисячі з запомогового фонду для вбогих і хорих членів. А чужі компанії такої запомоги нікому не дають. По скінченні промови п. Заґаєвич давав кожному задовільні відповіді на поставлені запити. Приявні були задоволені з тих інформацій і навіть висказували жаль, що в нашій місцевості такого чоловіка не було передтим. Він побув у нас пару днів, у часі яких ми разом удавались до українських родин та заасекурували кількох членів до У. Н. Союзу.

Антін Клим, секр. зборів.

ЛЕТИТЬ У 90-ТІМ РОЦІ.

Найстарший пасажир, що перелетів Атлянтик на „Кліпері" з Форт Вашинґтону, Н. Й., був Росел Фрост, 90 літ, із Савт Норвоку, Конн. Він є бувший ґенерал Національної Ґвардії.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Подає Степан Куропась.

Ювилей 30-ліття 221 відділу У. Н. Союзу рішено відсвяткувати з кінцем жовтня. Відділ, що носить назву братство св. Стефана, ще донедавна був другим щодо числа членів і наступав зараз по нюйорським відділі число 361. Тепер упав на місце пяте, бо друге місце зайняв відділ 204, а дальші місця заняли відділи в Дітройті і Клівленді. Підрічні збори відділу, що відбулися 9. липня, рішили закупити нові прапори і посвятити їх підчас ювилейного свята. Рішено віднестися до екзекутиви У. Н. Союзу з просьбою, щоб на таке важне свято, такого важного відділу, приїхав хтось із членів головної екзекутиви.

Спортовий рух дружини У. Н. Союзу ще досі не набрав у нас конкретних форм. Бо хоч є вже в нас чотири мужеські й одна жіноча спортова дружина У. Н. Союзу, то досі крім дружини 398-го відділу ніхто не вправляє, хоч бейзболові змагання в повному розгоні серед Союзових дружин на сході. Правда, дівоча дружина 125 відділу вже шиє уніформи і дівчата (я сам бачив) вправляють та журяться, з ким вони стануть до змагань, як хлопці не будуть з ними змагатись, а іншої дружини того роду в сусідстві нема.

На спортових зборах, що відбулися 27. червня, вибрано нового спортового директора, п. І. Войцеховського, з 393. відділу. Секретарем вибрано п. Петра Пуциду, секретаря 398. відділу, а касієром остався надальше головний радний Тарас Шпікула. До спортової управи, яка координує працю дружини, крім вище наведених належать іще панове: Степан Височан, Іван Медзяк, Росел Тобак і Вол. Подоляк, що є управителями спортових дружин відділів число 22, 301, 393 і 398. Новий спортовий директор, що має працю повітову і є обзнайомлений зо спортовим рухом американської молоді, запевняв на останніх зборах, що зробить, як то кажуть, „з цивільних людей військо" і переведе турнамент у часі Дня У. Н. Союзу, що відбудеться в нас у неділю, 6. серпня б. р.

Дуже добрі жнива і збір збіжжя заповідається на середньому заході. Часті й обильні доші підігнали кукурудзу до небувалої досі висоти. Пізна кукурудза підростає денно пересічно по півтора цаля, завдяки спеці і сонцю. Всякого роду городовина у великих скількостях заповняє шікаґовський ринок і продається за безцін, так, що з одної сторони фармери ликують, що збір добрий, а з другої журяться, що ціни на їх продукти падуть. Виходить, що буцімто все вітер в очі. Як посуха, то нема що збирати і продавати, а як урожай є, то годі добре продати.

Ювилейне торжество 950-ліття Хрещення України рішили відсвяткувати в нас о.о. василіяни. З нагоди цього свята мається збудувати тревалий памятник на городі парохії на Норт Сайді. Памятник цей має коштувати 1,500 долярів та має бути німим свідком того, що в Шікаґу жили колись українці і свою Україну любили. Бо кажеться в офіціяльному листі до українців нашого міста таке: Хто знає, як буде виглядати українське життя в Шікаґу за 100 літ! Товариства і приватні люди можуть увіковічнити своє імя на великій металевій плиті, що вмурується до памятника, якщо з'охоть зложать поважну жертву на цю ціль. Але досі не означено висоти цієї „поважної жертви".

Гетьманський Дім має повстати в нас у недалекій будуччині. Закуплено вже навіть два доми, що на партері мають чотири „штори", а нагорі два мешкання. Все мається переробити на „галю" і поміщення для друкарні та канцелярії централі гетьманців державників. Шікаґо засипане петюками з просьбою про фінансову поміч, бо хоч доми вже куплені, то досі не виплачено ще першої рати. Так говориться в комунікаті. Не знати, як віднесеться українське громадянство до справи цього дому. У нас дому треба, але назва „гетьманський" надає цій акції партійного характеру. В додатку, гетьманці нашого міста, точніше їх верхівка, зразили собі наших людей безнастанною лайкою й очернюванням наших народних робітників на рідних землях і тут в Америці. Кажуть наші люди: як давати гроші, коли тих, що все давали і дають гроші на народні потреби, гетьманська газета називає „гуляйпільцями".

Публичні концерти в міських парках під голим небом уладжує в нас „Доблю Пі Ей". Безробітні співаки і музики, члени Шікаґовської Федерації Музик, нерідко навіть люди з відомим уже іменем у музичному світі, беруть у них участь. Найкращі того роду концерти влаштовують у Грант Парку. В менших парках участь у концертах беруть т. зв. дром енд бюгел корс Американського Леґіону і Ветеранів Чужих Воєн. Окремо виступають також жіночі орхестри, які притягають найбільше людей. Замітне, що хоч вступ на того роду концерти вільний, а проте публики буває дуже мало, бо старші тікають у гарячі дні за місто до лісових резерватів, а молодь грає в бейзбол.

Будова шікаґовських собвеїв у повному ході. Вся праця звичайно ведеться під землею, тому годі щонебудь на поверхні бачити. Можна хіба бачити те, що вулиця Стейт у деяких місцях западається, що сотки вантажних авт возять землю з дір та навантажують їх на вантажні кораблі, що стоять на ріці Шікаґо біля Монтґомері Ворд. Можна бачити підземних робітників, що 3 рази на добу зміняються, а пізнати їх по спеціяльних непромокальних одягах, пересяклих болотом. Пишуть часописи, що до року поїдуть шікаґовці собвеєм. Та все те залежить від того, скільки федеральних грошей прийде на цю ціль, і то в короткому часі.

Місяць червень біжучого року можна зачислити до щасливих, коли йде про подружне щастя. Як відомо, мрією переважної більшости американських дівчат є, коли вже їм приходиться одружитись, бути „Джун брайд". Це популярний місяць подруж, бо вірять, що приносить більше щастя в подружому житті, ніж інші місяці. Цього року наше місто під тим оглядом пописалося, бо було 20% більше подруж, ніж у минулому році. Добре на тому заробили церкви, готелі, кравці, департаментові склепи, фотографи й урядники міського бюра подруж, бо мусили працювати „овертайм".

Небувала досі язва щурів дається дуже в знаки міській адміністрації, власникам домів у деяких округах і торговельним підприємствам з обсягу харчевих продуктів. Обчисляють, що щурі зїдають або нищать усякого добра за сім міліонів долярів річно, а в додатку занечищують місто, що хоч у грошах не приносить шкоди, то зате обнижує вартість маєтностей у занечищених округах на дальших 5 міліонів долярів річно. Міська адміністрація видала окремий правильник нових протищурових заряджень відносно будови нових домів, поправки старих і направи ріжних дір коло будівель, що моглиб виводити щурі. Найкращим ліком на щурів показався бетон. Тому відтепер не буде можна будувати ніяких, хочби найменших, будівель (ґараджів) без бетонової підлоги завгрубшки найменше 3 цалі. Стіни фундаментів мають бути з бетону, не менше 6 цалів, і мають бути герметично замкнені в підлогою. Щілини в стінах мають бути замкнені цементом, щоб у цей спосіб перервати щурам комунікацію з одного поверху на другий. Вентилятори й інші отвори в домах мають бути заслонені дротяними сітками з грубого матеріялу.

Традиційне 4-го липня відбулося в нас з гуком і стріляниною, як звичайно. Не зважаючи на зборону поліції стріляти і продавати фаєрверки, не було труднощів набути останніх. Було менше покалічень, ніж минулого року, зате було більше автомобільних нещасть у районі міста. Вогнева сторожа була дуже занята, бо вибухали вогні по всій поверхні міста.

Шікаґо в цифрах виглядає ось як: Живе тут 3,300,000 людей. Пересічний вік є 30 і пів року життя. Людей у віці понад 65 літ є всього 135 тисяч. Пересічна родина складається з 4 осіб, які мешкають у пятьох кімнатах, за які пересічно платять 29 долярів місячно. Дві пятини всього населення міста (1,320,000) поверх 15 року життя є в стані вільного, розведені або вдіці. Є 144,000 вдів, а лише 53,000 вдівців. Дітей до 5 року життя є так багато, як усього населення в стейті Вайомінґ. Людей, роджених з батьків чужинців, є більше, як з батьків, уже тут роджених. Роджених поза Америкою людей є 653,000, а муринів 236,000. По національности є в нас найбільше німців, потім поляків, італійців і шведів. З людей чужинецького роду лише половина є громадянами Америки (325,000), а з другої половини меншість має перші громадянські папери, а більшість таких не має. Щодо освіти, то більше гайскул більше дівчат ніж хлопців, а за те більше хлопців ніж дівчат кінчить університетські студії. Є в нас 1,577 церков, 677 шкіл та 438 театрів.

Жалуються деякі орґанізації, що не згадую у хроніці про ріжного роду менші підприємства, пікніки і т. п. Мовляв, це також народня праця, яка віддзеркалює життя українців у Шікаґу. Що це праця, і що ці підприємства віддзеркалюють життя наших людей, це правда. Біда в тім, що це „віддзеркалювання" дуже бідне і неконче інтересує наших людей поза Шікаґом. І хоч цього року пікніки Союзових відділів і інших орґанізацій вдаються з фінансового боку, то з морального і соціяльного зовсім не стоять на висоті завдань. І хоч хотілосяб написати більше про працю урядників ріжних Союзових відділів на пікніках, то нема що писати. Кожний український пікнік однаковий. Відбуваються звичайно в лісовому резерваті, або на парохіяльному городі і кожний з них має дуже подібну до себе орхестру та буфет з напитками й сендвічами. Нема ніякої розради ні розривки для дітей ні старших. Ходять люди і нудьгують, бо ніде спочити. Про того роду пікніки можна писати кілька місяців наперед і не бачивши їх. Коли порівняти наші пікніки з німецькими чи шведськими, то останні є дійсно місцем розривки і спочинку. Ріжного роду гри для старших і молоді не дають нудьгувати. Городи кращі, хоч дорожчі, і є де спочити. Підприємством, що дійсно віддзеркалювати буде наше життя, буде зате День Українського Народного Союзу, що відбудеться в неділю, 6. серпня. Будуть там змагання молоді, кулачна боротьба знаного українського борця Миколи Біґуна, і, як запевняє господар Дня, головний радний Тарас Шпікула, будуть іще й інші несподіванки.

ПІДЗЕМНІ ЦЕРКВИ Й МОНАСТИРІ.

Віденський тижневик „Шенере Цукунфт" повідомляє про цікаві відкриття двох німецьких учених в Малій Азії в долині Ґерем. У цій долині повно обелісків та відломків скал, високих навіть 50 метрів. Цей ліс обелісків і відломків скал робить тим дивніше враження, що обеліски є ріжного кольору: в долині здебільша темночервоні, вище жовті та яскраво червоні. Всі ці обеліски і скали є з туфу, вульканічного походження. Тому, що такий камінь є мягкий і легко можна його різьбити, мешканці долини Ґерем уживали його мабуть від найдавніших часів до будови святинь, каплиць і т. п. Між VIII і XIII вв. черці будували з туфу не лиш церкви, але також підземні монастирі. Мури деяких святинь, як на це вказують руїни, були покриті образами червоної краски, в інших мальовилах зберегли субтельний рожевий відтинок. Всі образи представляють сцени зо старого і Нового Завіту. Німецькі вчені віднайшли памятки мистецтва, старинні іконостаси, вівтарі та гробниці. Всі знахідки збереглися в дуже доброму стані зогляду на сухий клімат. Відкриття в долині Ґерем є цінним причинком до студій над історією християнства в Малій Азії.

ЗАПОВІТ

Коли умру я, щоб не забути
На моїм гробі барвінку й рути
Посіяти цвіти, деб то не було,
Чи то в Україні, чи на чужині,
Щоб цвіти цвили, бджілки бреніли
Весною, літом і восени.
Щоб душа моя ними раділа
В місячну нічку на цвинтарі,
Бо за життя я цвіти плекаю.
Коло них тільки відради маю,
Їм скажу своє горе, терпіння,
Бо до них маю ще довіріння;
В них нема тої людської злоби,
Того лукавства, тої жадоби
З чужого горя, щоб насміятись
Чужим нещастям, щоб любуватись.
В житті я своїм щастя не знала:
Доля для мене була лукава,
Неначе люта мачуха лиха
В журбах, турботах пройшлого життя.

Коли вже треба розстатись з вами,
Останні бажання мої сповніть,
Щоб лекше було в гробі лежати,
Життеві промахи мені простіть!

Катерина Маланчукова.

Під ґазом.

Відомий німецький письменник Стрінберґ сидів у товаристві визначного поета Ришарда Демеля в одній берлінській кнайпі. Очевидно, що в часі приятельської розмови неодна пляшка опорожніла. В однім моменті Стрінберґ витягнув з кишені портмонетку, відчинив її і довго дивився до її нутра.

— Чого там шукаєш? — запитав його приятель.

— Хочу лише переконатися, чи маю ще спрагу — відповів Стрінберґ.

Сліпа кишка.

— Чи то правда, пане докторе, що звичайний чоловік може зовсім добре жити без сліпої кишки?

— Правда. Але лікар-оператор не міг би добре жити, як би її не було.

—o—

На вічу.

Промовець: „Я вам, браття і сестри, нині скажу все, що я знаю.

Голос з публики: Ну, то віче скоро скінчиться.

ПРОЩАЙ, ВИСТАВО.

На Світовій Виставі в Ню Йорку обтяли всім робітникам плату на 10 відсотків. На світлині бачимо деяких „джентельменських кадетів" з колеґіяльних студентів, що випивають останній тост, бо їх відправили з роботи.

„СЛОВО О ПОЛКУ ІГОРЕВІ" І ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Основоположники московського патріотизму.

До таких абсурдів договорилися московські патріоти-большевики з нагоди цьогорічного „робітничого свята" 1-го травня. І то проголошують того роду дурниці не якісь собі провінціяльні советські видання, а такі часописи, як „Ізвєстія" і „Красная Звезда". Мовляв, „готовість нинішнього советського покоління віддати все за „землю русскую", за її свободу й незалежність має глибоке історичне коріння. Це йде від „Слова о полку Ігореві", від Олександра Невського, Димитрія Донського, від героїзму Мініна й Пожарського, від полтавського бою, від „отечественної війни" 1812 року". Нема що казати, в гарне товариство попав автор „Слова", гарно насвітлений теж славний бій під Полтавою...

Але далі: „Советський патріотизм є історичний і національний, історична й національна також русска революція. Партія продовжує революційні традиції нашого народу. Ми памятаємо про народні рухи Болотнікова, Булавіна, Степана Разіна, Еміліяна Пугачова, Шаміля, Ґонти й Залізняка". Бідні українські гайдамаки, разом з кавказьким борцем за волю Шамілем, опинилися на сірому кінці після всяких московських розбійників і бандитів."

Та ще не кінець: „Не забуваємо і про заповіти, приклади, ідеї пристрасних революційних борців, виявлених нашим (значить московським) народом, — Радіщева, Белінського, Чернишевського, Шевченка". — Серед таких льокально-московських „величин", як Радіщев, Чернишевський чи навіть Белінський, опинився геній на світову міру, Тарас Шевченко. І то як виразник „історичного й національного" московсько-большевицького патріотизму".

Большевики вже зовсім скинули маску та показали своє правдиве обличчя московських чорносотенців-шовіністів останньої марки.

UKRAINIAN WEEKLY

(Concluded)

THE U. N. A. BASEBALL LEAGUE

Box Scores

McADOO

	ab	r	h
Fedashko	5	2	2
Stalgaitis	5	2	2
Kisarda	5	1	0
Moisey	5	1	1
Petruncio	5	0	0
Timchashen	4	2	3
Novy	4	0	1
Pluskonis	4	0	1
Klesh	4	0	0
Totals:	41	8	10

CENTRALIA

	ab	r	h
Balandowich	5	1	1
Cheddar	5	2	3
Kostoff	4	0	0
P. Mekosh	5	2	1
N. Lynn	5	1	1
Locke	4	0	1
S. Lynn	3	0	0
May	4	0	0
McGinley	4	1	1
J. Wysoczanski	0	0	0
Totals:	39	7	8

McAdoo: 200 000 201 3—8
Centralia 002 200 001 2—7

Errors—Stalgaitis, Kisarda, Timchashen, P. Mekosh.

ST. CLAIR BR. 31

	ab	r	h	po	a	e
Wylotta, rf	3	0	0	0	0	0
Procak, cf	4	1	0	2	0	1
Kormash, c	4	1	1	9	0	0
M. Hercha, ss, 2b	2	3	1	5	2	0
R. Hercha, p	4	0	2	1	8	0
Kuzio, 3b	4	0	1	0	1	1
Tomko, lf	1	0	0	0	0	1
Kozla, ss	3	0	0	1	1	1
Powanda, lb	3	0	0	8	1	1
Juba, 2b, lf	3	0	0	1	0	0
Totals:	31	5	5	27	13	5

WILKES-BARRE

	ab	r	h	po	a	e
Katulka, 3b	4	0	1	0	2	0
Hawryshko, lb	3	0	0	11	0	0
Sluzar, 2b	4	0	0	1	1	0
Proch, cf	4	1	1	0	0	0
Swokla, lf	3	1	2	2	0	0
Narbecki, ss	3	0	0	0	4	2
Leciston, rf	2	0	0	0	0	1
Tranzulak, rf	1	0	0	0	0	0
Kozemko, c	2	0	0	10	0	0
Lucas, p	2	0	0	0	8	0
Totals:	28	2	4	24	15	3

Wilkes-Barre: 010 000 100—2
St. Clair 31: 013 000 01x—5

NEW YORK

	ab	r	h
Huzar, lf	6	1	2
Kosbin, 2b	6	0	2
Palega, cf	6	1	1
Hamalak, ss	5	1	1
Czarnecky, c, p	5	1	1
Brezden, p, c	5	2	2
Bodnar, 3b	5	0	1
Myra, lb	4	1	1
Semus, rf	5	1	0
Totals:	47	8	11

JERSEY CITY

	ab	r	h
Barna, ss	5	0	1
Teniuch, lf	4	1	1
Furka, 2b, c	3	2	1
Zayatz, lb	3	1	2
Baranick, 3b	3	1	1
J. Struz, c, 2b	4	1	2
T. Struz, cf	4	1	1
Steblecki, p	3	0	1
W. Lutwiniak, rf	5	0	1
Totals:	34	7	11

New York: 100 300 130—8
Jersey City: 510 100 000—7

First Game

NEW YORK

	ab	r	h	po	a	e
Myra, lb	4	0	0	4	1	0
J. Hamalak, lf	3	0	0	2	0	0
E. Huzar, lf	1	0	0	0	0	0
Palega, cf	4	1	2	1	0	0
M. Hamalak, ss	4	0	3	2	0	1
Brezden, c	4	0	0	11	1	0
S. Czarnecky, 3b	2	0	0	1	1	1
Bodnar, 2b	3	0	0	2	1	1
Kosbin, rf	3	0	2	1	0	0
Miller, p	2	0	1	0	4	0
Totals:	30	1	8	24	8	3

PHILADELPHIA

	ab	r	h	po	a	e
Juzwiak, 3b	4	1	1	3	0	0
Melnjak, lb	4	1	1	4	0	0
Belz, 2b	4	1	3	1	4	0
Basarab, ss, lf	4	1	2	0	0	0
Wochok, c	3	0	0	17	3	0
Ptashynsky, cf	3	1	1	1	1	0
Mallyck, lf, rf	3	0	0	0	0	0
Shegda, rf	0	0	0	0	0	0
Cherkas, ss	3	0	1	1	0	0
Kurko, p	3	0	0	0	2	0
Totals:	31	5	9	27	10	0

New York 000 100 000—1
Philadelphia: 022 010 00x—5

Runs batted in—Belz 2, Basarab, M. Hamalak, Ptashynsky. Two-base hits—Palega, Belz 2, Cherkas. Stolen bases—M. Hamalak, Juzwiak, Wochok, Cherkas, Kosbin. Left on bases—New York 6, Philadelphia 2. Wild pitch—Miller. Passed ball—Brezdin. Bases on balls—Off Kurko 4. Struck out—By Kurko 16, Miller 10. Umpires—M. Huzar, Malneck. Time of game—2:25.

Second Game

NEW YORK

	ab	r	h	po	a	e
E. Huzar, rf	2	0	0	0	0	0
J. Hamalak, 2b	3	0	2	3	1	0
Kosbin, 2b, lf	4	1	2	3	0	0
Palega, cf	5	1	1	0	0	1
M. Hamalak, ss	3	0	0	1	4	0
S. Czarnecky, 3b, c	5	1	0	7	2	0
Brezdin, c, p	2	2	1	2	3	0
Miller, lf, 3b	4	1	3	0	2	0
Myra, lb	5	0	0	8	0	1
Bodnar, p	1	0	0	0	0	1
Semus, rf	3	0	0	0	0	0
Totals:	37	6	9	24	12	3

PHILADELPHIA

	ab	r	h	po	a	e
Ptashynsky, cf	5	1	3	0	0	1
Kurko, lb, p	2	1	0	2	3	1
Cherkas, ss	3	1	0	5	3	1
Basarab, lf	3	1	2	0	0	0
Wochok, c	2	0	1	14	0	0
Melnjak, 3b, lb, rf	3	0	0	0	0	1
Juzwiak, 2b	2	1	0	1	0	0
Mallyck, rf, 3b	4	1	2	0	0	0
Belz, p, 3b, lb	4	2	2	5	3	1
Totals:	28	8	10	27	9	5

New York: 033 000 000—6
Philadelphia: 160 100 00x—8

Runs batted in—Basarab 2, Miller 4, Belz 3, Palega, Wochok 2. Home runs—Miller, Belz. Sacrifices—Kurko, Cherkas. Stolen bases—Ptashynsky 2, Brezden, Basarab. Left on bases—New York 11, Philadelphia 5. Passed balls—Wochok 2, Czarnecky. Double plays—Belz to Cherkas, Cherkas unassisted. Hit by pitcher—By Brezdin (Wochok). Bases on balls—Off Bodnar 3, Brezdin 4, Belz 2, Kurko 5. Struck out—By Bodnar 2, Brezdin 6, Belz 3, Kurko 11. Hits—Off Bodnar 7 in 1 2-3 innings, Brezdin 3 in 7 1-3 innings, Belz 4 in 2 2-3 innings, Kurko 5 in 6 1-3 innings. Winning pitcher—Kurko. Losing pitcher—Bodnar. Umpire—Malneck. Time of game—2:50.

ST. CLAIR BR. 9

	ab	r	h
P. Kosmari, c	3	1	0
F. Lessick, 2b, ss	5	1	0
J. Bednar, 3b lf	4	0	0
P. Naradko, ss, p	2	1	1
J. Salak, lf p	4	0	1
M. Lessick, p, lb	3	0	0
N. Bednar, cf	4	1	1
W. Salak, lb, 2b	4	0	0
C. Lessick, rf	0	0	0
Blake, rf	2	0	0
W. Yaroshak, rf	1	0	0
Totals:	32	4	3

BERWICK

	ab	r	h
J. Puksen, 3b	5	1	0
Oram, cf, lf	5	2	0
Gelety, 2b	4	3	1
N. Kostow, rf	5	4	2
A. Kostow, c	5	2	3
Malek, lf, cf	5	1	1
Woznick, p	3	3	2
Kukorlo, ss	4	2	2
Kalanick, lb	5	0	1
Totals:	41	18	12

R H E
St. Clair 9: 210 000 001— 4 3 6
Berwick: 260 522 10x—15 12 5

Фільософія безробітного.

— Чого ви жебраєте? Чому не знайдете собі праці?

— Я патріот! Не хочу збільшувати скількість безробітних. Як я дістану працю, то тої праці не дістане хтось інший, і держава матиме ще одного безробітного більше.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Дві тещі.

Знаєте, ваша жінка дуже подібна до своєї мами.

— На жаль, так.

— Чому „на жаль"?

— Тому, що в останніх часах мені здається, що маю аж дві тещі.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(35)

В бігу Ґонфаля щораз оберталась, щоб добре приглянутись до дивних воїнів. Її дивувало це, що хоч вони мали на увязі львів, то проте самі поводилися спокійно, а навіть достойно. Нагло вона завважила: „Та це білі люди. Може вони стануть нам приятелями, а не ворогами?"

Спайк не хотів цього слухати і потягнув її силою вперед: „Білі не білі, ми не можемо наражуватись на небезпеку. Після тих усіх клопотів, які я мав з жемчугом і з тобою, я не думаю наражатись на те, щоб вас утратити". Ґонфаля, пробігши кілька кроків, силою вирвалась від нього і зупинилась.

Спайк і собі зупинивсь, а далі знов схопив її за руку і почав її тягнути. „Ходи, ти дурна гуско", він сичав крізь зуби. Тепер Ґонфаля закричала: „Трол, Трол, поможи мені, він кривдить мене!" Трол був попереду. Але, вчувши крик Ґонфалі, відразу прибіг до неї і закричав до Спайка: „Лиши її!"

А далі скочив на нього немов дикий кіт. Знов розпочалась між тими двома опришками завзята боротьба. Вони рвали себе нігтями, кусали зубами, били кулаками, що їх аж кров заливала. Серед тої боротьби завважила їх валка воїнів і почала до них підходити. Льви грізно рвались на мотузках.